

Ehdotus Joensuun hiilinielu- ja kompensaatietiekartaksi

Selvityksen lopuksi on laadittu ehdotus Joensuun kaupungin vuosien 2019–2026 hiilinielu- ja päästökompensaatiotiekartaksi. Se tukee kaupungin ilmasto-ohjelman toteutusta asettamalla konkreettisesti askeleet hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiseen tarvittavien paikallisten hiilinielujen lisäämiseksi ja joensuulaisten päästökompensaatiokeinojen kehittämiseksi. Tiekarttaehdotuksen toimenpiteet koskevat lähtökohtaisesti Joensuun kaupunkia. Se auttaa kaupunkia näyttämään samalla esimerkkiä kaupunkilaisille, yrityksille ja muille paikallisille toimijoille.

Tiekarttaehdotus Joensuun kaupungille hiilinielujen ja päästökompensaatioiden roolista kaupungin ilmastotyössä vuodesta 2019 vuoteen 2026	
2019	<ul style="list-style-type: none">▪ Tiekarttaehdotus tarkennetaan ja hyväksytään▪ Kaupungin lentomatkojen päästökompensaatio alkaa
2020	<ul style="list-style-type: none">▪ Kaupungin ilmasto-ohjelman päivitys alkaa▪ Kaupungin päästökompensaatio laajenee kaikkiin työasiamatkoihin▪ Suunnitellaan kaupungin hiilinieluja ja paikallisia päästökompensaatoratkaisuja edistävä hanke▪ Joensuu tukee ja osallistuu kansallisesti tehtävään alueellisen hiilinielutarkastelun ja päästökompensaation linjauksiin
2021	<ul style="list-style-type: none">▪ Uusi EU-rahoituskausi alkaa▪ Kaupungin hiilinielu- ja päästökompensaatiolinjaukset ja tiekartta tarkennetaan osana päivitettyä kaupungin ilmasto-ohjelmaa▪ Kaupungin lento- ja työasiamatkojen päästökompensaatiojärjestelyä laajennetaan muiden paikallisten toimijoiden keskuuteen▪ Kaupungin hiilinieluja ja paikallisia päästökompensaatoratkaisuja edistävän hankkeen toteutus alkaa
2022	<ul style="list-style-type: none">▪ Hiilinieluja ja paikallisia päästökompensaatoratkaisuja edistävä hanke jatkuu
2023	<ul style="list-style-type: none">▪ Hiilinieluja ja paikallisia päästökompensaatoratkaisuja edistävä hanke päättyy▪ Hankkeen ja sen tulosten paikallinen jalkautus aloitetaan
2024	<ul style="list-style-type: none">▪ Paikallisten hiilinielu- ja päästökompensaatoratkaisujen laajentaminen sekä mahdollisten lisäkompensaatiokeinojen valinta▪ Tavoitevuonna 2025 täysimääräisesti käyttöön otettavan kuntatason päästökompensaation valmistelu ja päätöksenteko▪ Hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiseen tarvittavien lisäkompensaatioihin arviointi ja niihin tarvittavien varaumien teko vuodelle 2025
2025	<ul style="list-style-type: none">▪ Kaupungin kuntatason päästökompensaatiojärjestely on kokonaisuudessaan käytössä tukemassa Joensuun hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamista▪ Hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiseen tarvittavien lisäkompensaatioihin arviointi ja niihin tarvittavien varaumien teko vuodelle 2026
2026	<ul style="list-style-type: none">▪ Varmistetaan vuoden 2025 lopullinen kompensaatiotarve päästölaskentatietojen varmistuessa ja korjataan ennakoitu lisäkompensaatiovarauma koskemaan lopullista tilannetta▪ Hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiseen tarvittavien lisäkompensaatioihin arviointi ja niihin tarvittavien varaumien teko vuodelle 2027

Tiekarttaehdotus tarkennetaan vuoden 2019 aikana varsinaiseksi Joensuun kaupungin ilmastotyötä tukevaksi hiilinielu- ja päästökompensaatiotyöskentelyn vaiheistukseksi. Ensimmäisenä käytännön toimenpiteenä on kaupungin työntekijöiden ja päätöksentekijöiden lentomatkojen aiheuttamien kasvihuonekaasupäästöjen kompensoinnin aloittaminen ja järjestelyn taloudellisiin vaikutuksiin varautuminen. Se voidaan tehdä aluksi tarjolla olevien kaupallisten palvelujen avulla ennen paikallisen päästökompensaatiojärjestelmän toteutumista. Varsinaisen Joensuun tavoitteita tukevan paikallisen järjestelmän kehittämiseen ja käyttöön ottoon kuluu aikaa. Se on todennäköisesti testauskäytössä aikaisintaan vuonna 2021, ellei prosessia voida vauhdittaa esimerkiksi jo aiemmin saatavalla hankerahoituksella. Vuoden 2019 päästökompensaatio koski vuonna 2018 toteutuneita lentomatoja.

Joensuun kaupungin uuden ilmasto-ohjelma päivitysprosessi alkaa vuonna 2020 ja uusi ohjelma valmistuu vuonna 2021. Prosessin aikana tarkennetaan hiilinielu- ja päästökompensaatiolinjauksia sekä tiekarttaa. Kaupungin omasta toiminnasta aiheutuneiden päästöjen kompensointijärjestelyä laajennetaan vuoden 2020 aikana kattamaan lentämisen lisäksi muut kaupungin työntekijöiden tekemien työasiamatkojen kasvihuonekaasupäästövaikutukset; vuonna 2020 tehtävät kompensointitoimenpiteet koskisivat vuonna 2019 tehtyjä matkoja. Vuoden 2020 aikana valmistellaan Joensuun kaupungin vetämä paikallista hiilinielua ja omia päästökompensaatoratkaisuja edistävää hanke vuonna 2021 alkavalle EU-rahoituskaudelle. Sen suunnittelu voidaan aloittaa jo vuonna 2019 ja siinä pystytään hyödyntämään kaupungille kertynyttä päästökompensaatiokokemusta.

Joensuu ajaa aktiivisesti ilmastoverkostoissaan, että suomalaiset kunnat määrittelisivät yhdessä esimerkiksi Suomen ilmastopaneelin, Suomen ympäristökeskuksen ja Luonnonvarakeskuksen kaltaisten toimijoiden ja asiantuntijoiden kanssa kuntatason hiilinielutarkastelujen ja paikallisen päästökompensaation kansalliset linjaukset. Hiilinielujen määrittely liittyy kansallisten LULUCF-tavoitetasojen ja asetuksen toteutuksen käytännön linjausten tarkentumiseen. Lisäksi on syytä varmistaa, että Joensuu ja muut kunnat saavat käyttöönsä kuntatason hiilinielulaskentatyökalun tai edes yhtenäiset nielujen laskentaohjeet ja -parametrit hiilinielujen paikallisten määrittelyyn. Joensuun ilmasto-ohjelman päivitys ja siihen liittyvät tarkastelut ovat myös sopiva tilaisuus ottaa käyttöön uudet laskentatyökalut ja -mallit.

Vuonna 2021 lähtee käyntiin uusi EU-rahoituskausi ja valmistuu Joensuun kaupungin päivitetty ilmasto-ohjelma. Tällöin alkaa myös kaupungin ilmastotavoitteiden täyttämistä edistävä laajamittainen alueen hiilinielua edistävä ja paikallista päästökompensaatiojärjestelmää kehittävä hanke. Se voidaan toteuttaa joko itsenäisenä kokonaisuutena tai synergiaetujen osana laajempaa hankekokonaisuutta. Hanke voi sisältää esimerkiksi paikallista kompensaatiojärjestelmää tukevia joensuulaisten metsä-, pelto- tai suohiilinieluihin liittyviä pilotteja tai kokeiluja. Kaupungin työmatkojen kompensaatiojärjestelyä laajennetaan vuoden 2021 aikana siten, että myös joensuulaiset kotitaloudet, yritykset ja muuta paikalliset toimijat saadaan mukaan kompensoimaan toiminnastaan aiheutuvia päästöjä viimeistään vuonna 2022.

Tiekarttavuodet 2022 ja 2023 keskittyvät Joensuun hiilinielu- ja päästökompensaatiohankkeeseen ja sen toteutukseen. Hanke ja sen mahdolliset pilotit ja kokeilut päättyvät vuoden 2023 aikana. Tämän jälkeen sen tuloksia aloitetaan aktiivisesti jalkauttamaan paikallisesti. Niiden lisäksi otetaan käyttöön tai laajennetaan toimiviksi osoittautuneita hiilinielujen lisäämiseen ja päästökompensaatioon liittyviä paikallisia ratkaisuja. Vuoden 2024 aikana tehdään tilannekatsaus ja selvitetään mahdollisten lisäkompensaatiokeinojen tarve Joensuun hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiseksi. Seuraavaksi viimeistellään täysimääräinen aluetason päästökompensaatiojärjestelyn toteutustapa ja tehdään päätös sen käyttöön otosta. Lopuksi arvioidaan vuonna 2025 tarvittavien lisäkompensaatioiden tarve ja varaudutaan niiden hankintaan taloudellisesti.

Vuoteen 2025 tultaessa Joensuun kaupungilla on päästökompensaation ja hiilinielujen lisäämisen osalta käytössään sekä ilmasto- että kustannusmielessä mielekkäät ja käytännössä testatut toimintamallit ja välineet. Vuosi 2025 oli ensimmäinen vuosi, jolloin olisi kokonaisuudessaan käytössä täysimääräinen Joensuun alueen kasvihuonekaasupäästötarkastelujen pohjalta lasketut päästökompensaatiot. Tarvittavien kompensaatioiden määrä arvioidaan nykyisen määrittelyn mukaan käyttöperusteisesti laskettujen kasvihuonekaasupäästöjen ja Joensuun alueen hiilinielujen välisenä erotuksena. Laskentatapa voi olla jatkossa kansallisesti ja kansainvälisesti sovittavien määritelmien ja linjausten vuoksi olla myös erilainen. Laskentadatan saatavuuden vuoksi vuoden 2025 lopullinen kompensaatiotarve tarkentuu vasta päästölaskentatietojen varmistuessa vuonna 2026. Tällöin voidaan korjata ennakoitu kompensaatiovarauma koskemaan lopullista tilannetta. Toteutuneen kompensaatiotarpeen ollessa arvioitua suurempi katetaan alijäämä lisäkompensaatioita. Ylijäämän tapauksessa ylimääräiset kompensaatioyksiköt voidaan esimerkiksi siirtää seuraavalle tarkasteluvuodelle.

Vuoden 2025 jälkeen päästökompensaatio olisi Joensuun kaupungin vuosittainen käytäntö, ellei jatkossa tehdä muunlaisia päätöksiä tai muita linjauksia. Tämän jälkeen kaupunki hankkii tarpeellisen määrän päästövähennysyksiköitä tai päästöoikeuksia täyttääkseen asetetut ilmastotavoitteet siten, että ensisijaisena välineenä ovat paikalliset kompensaatoratkaisut.